

№10 2013

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Наш клас — моя сім'я!

Л.В.Кириченко, вчителька, Ю.М.Сірик,
вихователь Новоукраїнської ЗОШ I—III ст. №4

Кіровоградської обл.

“А ми до вас у вільний час!” Зоя Мацько,
вчитель-методист Теслугівської ЗОШ I—III ст.
Радивилівського р-ну Рівненської обл.

Тамара ПРОШКУРАТОВА,
доцент кафедри початкової освіти
та методик гуманітарних дисциплін,
керівник НМЦ практичної підготовки студентів
спеціальності "Дошкільна освіта" та "Початкова освіта"
Київського університету імені Бориса Грінченка,
заслужений вчитель України, Герой України;
Віктор ЮРЧЕНКО,
кандидат психологічних наук, доцент,
директор Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка

Практична підготовка студентів – одне з найголовніших завдань педагогічної освіти

Анотація. Обґрутується необхідність посилення практичної складової професійної підготовки фахівців у галузі дошкільної та початкової освіти. Розглядається зміст діяльності Науково-методичного центру практичної підготовки студентів спеціальностей "Дошкільна освіта" і "Початкова освіта" в Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Ключові слова: дошкільна освіта, початкова освіта, розвивально-освітнє середовище, професійна компетентність, педагогічна майстерність.

Постановка проблеми. Проявідну роль у системі освіти відіграють дошкільна та початкова її ланки, адже в цей період у дітей активно відбувається психічний і особистісний розвиток, формується характер і система ціннісних орієнтацій, складається картина світу і "Образ-Я", виробляється ставлення до інших людей і самого себе. Діти оволодівають найважливішими соціальними ролями, опановують необхідні знання, уміння й навички, вчаться читатися та ін.

Останніми роками в Україні, як відомо, багато зроблено щодо оновлення змісту дошкільної та початкової освіти: затверджена нова редакція "Базового компонента дошкільної освіти", Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку "Впевнений старт" та Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років "Дитина"; з 1 вересня 2012 р. поетапно запроваджується новий "Державний стандарт початкової загальної освіти"; за результатами Всеукраїнського конкурсу першокласники отримали нові підручники та ін. Проте потрібно пам'ятати слова К.Д. Ушинського: "У вихованні все повинно ґрунтуватися на особі вихователя, тому що виховна сила витикає тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статути і програми, ніякий штучний організм закладу, хоч би як хитро він був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання" [4, с. 39]. Особливо це стосується вихователя дошкільного навчального закладу та вчителя початкової школи, адже вони створюють розвивально-освітнє середовище, організовують поведінку діяльність дітей та є для них безумовним авторитетом і прикладом для наслідування.

Очевидно, що саме від якості вищої педагогічної освіти, рівня сформованості професійної компетентності й особистісного розвитку студентів – майбутніх вихователів і вчителів – значною мірою залежатиме якість дошкільної та початкової освіти. Тому необхідно шукати нові шляхи (засоби і методи) професійної підготовки студентів педагогічних спеціальностей.

Звісно, сьогодні в навчально-виховному процесі вже не можна обйтися без комп'ютера та сучасних інформаційно-комунікативних технологій, які стали невід'ємним атрибутом життя дитини; викликають у неї жвавий інтерес і значно полегшує процес сприйняття нової інформації. Однак потрібно пам'ятати слова видатного педагога В.О. Сухомлинського, який наголошував: "Джерела здібностей і обдаровань дітей – на кінчиках їхніх пальців. Від пальців, образно кажучи, йдуть найтонші струмочки, які живлять джерело творчої думки. Чим більше впевненості і винахідливості у руках дитячої руки, чим тонша взаємодія руки зі знаряддям праці, чим складніші рухи, необхідні для цієї взаємодії, тим яскравіша творча стихія дитячого розуму, тим точніші, тонші, складніші рухи, необхідні для цієї взаємодії; чим глибше увійшла взаємодія рук з природою, із суспільною працею в духовне життя дитини, тим більше є спостережливості, допитливості, пильності, уважності, здатності досліджувати в діяльності дитини" [3, с. 417].

Щоб долучити дітей до цього благодатного джерела їхнього розвитку, у педагога мають бути майстерні руки, які вміють малювати, клейти, кроїти, вишивати, доглядати за тваринами, вирощувати рослини ... Під час навчання

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

у ВНЗ майбутні вихователі дошкільних навчальних закладів і вчителі початкової школи повинні набути відповідних практичних навичок, бо інакше вони не зможуть навчити цього дітей.

Тож не випадково у Київському університеті імені Бориса Грінченка за ініціативи ректора В.О. Огнев'юка створено Науково-методичний центр (НМЦ) практичної підготовки студентів спеціальностей "Дошкільна освіта" та "Початкова освіта".

Мета статті. Розкрити завдання, зміст діяльності й форми роботи НМЦ практичної підготовки студентів спеціальностей "Дошкільна освіта" та "Початкова освіта", показати його місце у процесі формування особистості майбутнього педагога.

На початковому етапі створення Центру проаналізовано діяльність інших ВНЗ України, де готуються фахівці у галузі дошкільної та початкової освіти. Ми цікавилися, як здійснюється в них практична підготовка студентів, намагалися відшукати подібний структурний підрозділ, щоб скористатися набутим досвідом колег, обмінятися з ними педагогічними ідеями. З'ясувалося, що ми тут – першопрохідці, бо нічого подібного в Україні ще немає.

В основу нашої роботи була покладена відома психолого-педагогічна ідея про те, що найбільше цінується і найефективнішим є дидактичний матеріал, розроблений педагогом разом із дітьми; краще засвоюється щось нове, коли учень доклав власних зусиль, а не завчив уже готове з книжок.

Відтак була створена творча команда у складі викладачів-професіоналів і студентів старших курсів спеціальностей "Дошкільна освіта" та "Початкова освіта", до яких долучилися також лаборанти й методисти. На старті у нас було сім необладнаних невеликих кімнат у колишньому приміщенні дошкільного навчального закладу, який давно змінив своє призначення. Протягом літа (періоду канікул і відпусток) були виконані не лише основні ремонтно-будівельні роботи, а й здійснено оздоблення приміщення; всі старанно своїми руками, розумом і серцем творили розвивально-освітнє середовище, яке допомагатиме змоделювати робоче місце вихователя дошкільного навчального закладу та вчителя початкової школи, їхню майбутню педагогічну діяльність.

Згадує одна студентка: "Мені довелося практикуватися в Центрі. Влітку тут були голі стіни, але команда педагогів прагнула оригінально оздобити всі кімнати. Ідеї народжувалися одна за одною, бо у колективі панувала творча атмосфера.

Гадаю, дітям і студентам припаде до душі все, що ми для них підготували".

Кожна річ, яка є у Центрі, має свою історію і потрапила сюди не випадково. Наприклад, в одній із кімнат стоїть валіза. Одну її половину прикрасили кольоровими стрічками, а іншу – пофарбували в червоно-блій горошок. Ця яскраво оформлена річ слугуватиме чудовою декорацією для дитячих театральних вистав і різних сценок.

Всього в Центрі обладнано сім тематичних кімнат. Хоча назви їх звучать зовсім по-дитячому, наприклад,

"Веселка", "Веселі жабенятка", "Дошкільнятко" та ін., всі вони поділяються за видами діяльності (освітніми лініями): дитина у природному довкіллі, дитина в сенсорно-пізнавальному просторі, мовлення дитини, образтворче мистецтво, математика, технології та ін. Кімнати спеціально споряджені для проведення індивідуальної, групової та фронтальної роботи студентів над певним навчально-методичним завданням.

Мета діяльності Центру – формування педагогічної майстерності та професійної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів початкової школи; розвиток у них педагогічних, дослідницьких, естетичних, конструктивних, природничо-технічних і загальновиробничих здібностей; набуття навичок застосування новітніх освітніх технологій роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку, в т.ч. із застосуванням власноруч виготовлених дидактичних засобів.

Центр – це одна із баз для проведення практичних, лабораторних занять та індивідуальної роботи зі студентами, передбачених навчальними планами напрямів підготовки (спеціальностей) "Дошкільна освіта" та "Початкова освіта".

Основні завдання Центру:

– формування професійно-педагогічних умінь і навичок, розвиток мануального інтелекту та творчих здібностей студентів – майбутніх вихователів дошкільних закладів і вчителів початкової школи;

– створення методичної бази для участі студентів в організації та проведенні науково-практичних конференцій, навчально-методичних семінарів, зустрічей із практичними працівниками дошкільної та початкової освіти, "круглих столів" тощо;

– організація індивідуальної навчально-методичної роботи студентів, надання їм методичної допомоги під час підготовки до педагогічної практики;

– забезпечення сприятливих умов для роботи студентських наукових гуртків, студій, клубів, художніх і творчих лабораторій;

– підвищення престижності педагогічної праці, проведення профорієнтаційної роботи зі старшокласниками та виявлення серед них здібних до педагогічної діяльності;

– вивчення й узагальнення ефективного педагогічного досвіду в галузі дошкільної та початкової освіти;

– створення організаційних, науково-методичних умов для безперервної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації вихователів і вчителів;

– організаційно-методична підтримка соціального проекту Київського університету імені Бориса Грінченка "З Києвом і для Києва";

– налагодження співпраці з батьками дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, зміцнення зв'язку педагог – дитина – батьки.

Основні напрями роботи Центру – практична підготовка студентів до виконання професійних функцій, розв'язання педагогічних завдань, а також науково-дослідна та методична робота за спеціальностями "Дошкільна освіта" та "Початкова освіта".

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Зміст роботи Центру:

- організація практичної діяльності студентів із виготовлення методичного та ігрового обладнання, аби забезпечити навчально-виховну роботу з дітьми в умовах дошкільного навчального закладу, навчально-виховного комплексу "Школа–дитячий садок", початкової школи, родинного виховання;
  - розроблення сучасних педагогічних технологій спільно з кафедрами Університету та рекомендацій щодо впровадження в освітню діяльність вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів початкової школи, спрямованих на розвиток практичних умінь і творчих здібностей дітей;
  - проведення науково-практических конференцій, семінарів, тренінгів, майстер-класів, зустрічей із професійними науковцями, "круглих столів" для студентів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, практичних практик;
  - укладання студентами методичного портфолію (розроблення конспектів навчальних занять і уроків, сценаріїв, розваг та свят, демонстраційний і роздатковий матеріали, різні види наочності тощо) для проходження педагогічної практики за фахом;
  - проведення студентських конкурсів на краще дидактичне забезпечення навчального процесу (навчальна презентація, навчальний посібник, дидактичний роздатковий та демонстраційний матеріали, художній твір тощо);
  - підготовка та захист індивідуальних навчально-дослідних завдань студентами Інституту;
  - проведення конкурсу педагогічної майстерності серед студентів;
  - надання додаткових освітніх послуг за окремими планами та програмами та ін.

Основні форми роботи Центру:

- практичні, лабораторні та індивідуальні заняття зі студентами;
  - вернісажі педагогічної творчості студентів і викладачів;
  - гуртки педагогічної майстерності;
  - науково-практичні конференції, методичні семінари, інструктивно-методичні наради;
  - конкурси та презентації педагогічної майстерності;
  - групові й індивідуальні консультації викладачів Інституту для студентів та практичних працівників дошкільних навчальних закладів і вчителів початкової школи;
  - індивідуальна самоосвітня робота студентів;

— стажування вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів початкової школи та ін.

Навчання в Центрі тривають щодня — по три—четири пари для студентів, як правило, однієї—двох академічних груп. В ігрових кімнатах студенти — майбутні вихователі дошкільних навчальних закладів і вчителі початкової школи — моделюють педагогічний процес, навчальну розвивальну взаємодію з дітьми різного віку, вправляються не лише в ролі підагога, а й вчатьсяся осягнути рольову позицію свого вихованця. Вбачаємо, що така професійна підготовка майбутніх педагогів, оригінальна за змістом і формою, яка відбувається в унікально оформленому освітньо-розвивальному середовищі, сприятиме розвиткові педагогічної творчості вихователів і вчителів, у подальшому допоможе молодим педагогам легше знаходити спільну мову зі своїми вихованцями.

Як наголошує І.А.Зязюн, "не треба багато говорити про виховання, треба створювати середовище, яке виховує. І це середовище було, є і повинно бути в серцях ...освітян, у нашій духовності, у нашій педагогічній совісті, власне, у нашій педагогічній дії" [2, с. 26]. Переконані: нам вдалося створити таке середовище – Науково-методичний центр практичної підготовки студентів спеціальностей "Дошкільна освіта" та "Початкова освіта". По-домашньому затишна його атмосфера, естетика оформлення повертає в дивовижну країну дитинства, надихає на творчість і політ фантазії, стверджує думку про те, що професія педагога "найпочесніша під сонцем" (Я.А.Коменський).

Цього року планується відкрити другу чергу Центру, де передбачено створити простору лекційну аудиторію з сучасним комп'ютерним обладнанням, відкрити кілька кабінетів для практичних занять із новітнім навчально-технічним забезпеченням. Сподіваємося, це також сприятиме покращенню практичної підготовки студентів до майбутньої роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.

Література

1. Казакова К. На Березняках відкрився єдиний в Україні Центр підготовки майбутніх вихователів // D-news: щотижнева г-та Дніпровського р-ну м. Києва. – 06 жовтня 2012 р. – [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: <http://www.dnews.kiev.ua>.
  2. Кудряшов Г. Vivat Akademia! // Рідний край. – № 2(21). – 2009. – С. 24–28.
  3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. – К. : "Акта", 2012. – 537 с.
  4. Ушинський К. Д. Три елементи школи / К. Д. Ушинський. – Вибрані педагогічні твори: [В 2-х т.] Пер. з рос. / Редкол.: В.М. Столетов (гол.) та ін. – К. : Рад. школа, 1983. – Т. 1. – С. 26–42.

